

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
Кафедра практичної психології

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Психологія: загальна, педагогічна та вікова»
(обов'язкова)

Освітньо-професійні програми: Філологія «Українська мова та література»

Спеціальність 035 Філологія (українська мова та література)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Мова навчання українська

Розробники: доцент кафедри практичної психології Канівець Т. М.,
асистент кафедри практичної психології Матейчук Н. Г. ,

Профайл викладача http://animus.chnu.edu.ua/?page_id=10#

Контактний тел. +380954486670 (Матейчук Н. Г.),

+380954194938 (Канівець Т. М.)

E-mail: n.mateychuk@chnu.edu.ua, g.yankova@gmail.com,
t.kanivetz@chnu.edu.ua

Консультації (Матейчук Н.Г.) - онлайн консультація четвер 14:30 – 15.30
(Канівець Т.М.) – онлайн консультація вівторок 15:00-17:00

1. Анотація дисципліни.

В умовах реформування освіти України набуває актуальності проблема підготовки фахівців, які обізнані з умовами та закономірностями розвитку пізнавальних психічних процесів, емоційно-вольової сфери та індивідуально-психологічних особливостей людини, які знають критерії та закономірності психічного розвитку людини, вікові можливості навчання та виховання, здатні впроваджувати в освітній процес новітні технології та методи навчання й виховання, враховувати сучасні запити суспільства. Відтак, у контексті удосконалення навчально-виховного процесу озброєння майбутніх учителів іноземної мови та літератури (англійської, німецької, французької), української мови та літератури, історії знаннями із зальної, вікової та педагогічної психології набуває особливої актуальності.

2. Мета навчальної дисципліни: забезпечення професійної підготовки студентів, які володітимуть глибокими знаннями та практичним навичками в області сучасної загальної, вікової та педагогічної психології, формування професійних компетентностей майбутніх філологів, учителів української мови та літератури до педагогічної діяльності у навчально-виховних закладах.

3. Пререквізити. Курс «Психологія загальна, педагогічна та вікова» передбачає тісний зв'язок з дисциплінами: «Філософія», «Педагогіка з основами педагогічної майстерності», «Вступ до мовознавства», «Вступ до літературознавства», «Сучасна українська мова», «Вступ до спеціальності: лінгвістика / літературознавство», «Вступ до слов'янської філології / слов'янське лінгвокраїнознавство», «Усна народна творчість» і «Сучасні освітні технології», «Вступ до спеціальності: лінгвістика / літературознавство», «Вступ до слов'янської філології / слов'янське лінгвокраїнознавство».

4. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні оволодіти наступними програмними компетентностями:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності.

- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК5. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)
«Філологія (українська мова та література)»

ФК8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК16. Здатність до оволодіння методики викладання української мови та літератури в загальноосвітніх навчальних закладах, здатність до застосування психології та педагогіки у професійній діяльності.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН 20. Знати методику планування навчально-виховного процесу в закладах середньої освіти, опанувати сучасні технології методичного забезпечення на уроках української мови та літератури, враховувати психолого-педагогічні основи навчального процесу в школі та специфіку професійної викладацької діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- знати етапи становлення психології як науки та її завдання на сучасному етапі розбудови суспільства;
- основні категорії та історичні передумови виникнення і розвитку загальної, вікової й педагогічної психології як науки;
- розуміти методи наукового психолого-педагогічного дослідження;
- бути обізнаним із умовами та закономірностями розвитку пізнавальних психічних процесів, емоційно-вольової сфери та індивідуально-психологічних особливостей людини;
- знати особливості діяльнісно-поведінкової сфери особистості, міжособистісних відносин у колективі;
- оперувати психологічною термінологією;
- використовувати у щоденній практичній діяльності основні методи психологічного дослідження;
- діагностувати особливості проявів пізнавальних психічних процесів, станів та індивідуальних властивостей особистості;
- принципи, критерії та закономірності психічного розвитку людини;
- чинники, що визначають перебіг та результат психічного розвитку;
- теоретичні та концептуальні підходи до вікового розвитку особистості;
- особливості виникнення і показники "нормального" розвитку на різних вікових етапах психічних процесів, емоцій і їх властивостей у дітей, підлітків, юнаків та дорослих;
- вікові можливості навчання та виховання;
- закономірності виникнення та перебігу вікових криз протягом онтогенезу від народження до старості;
- основні напрями, поняття і категорії педагогічної психології;
- основні концепції аналізу педагогічного процесу, навчання і научіння та виховання;
- закономірності та механізми засвоєння соціального досвіду в процесі навчання і виховання;
- специфіку виявлення психологічних основ діяльності вчителя, його професійних і особистісних якостей, стилів педагогічної діяльності і педагогічного спілкування.

ВМІТИ:

- оперувати понятійно-категоріальним апаратом дисципліни;
- використовувати результати психологічного аналізу соціальних ситуацій, вирішувати психологічні задачі при конструктивному та деструктивному спілкуванні з дітьми різної вікової категорії;
- аналізувати потрібну інформацію, виявляти індивідуально-психологічні особливості людини; володіти методиками саморегуляції протікання основних психологічних функцій у різних умовах діяльності та вирішувати конфлікти;
- враховувати вікові та індивідуальні особливості особистості при взаємодії з колегами по роботі, батьками учнів, у взаєминах у власній сім'ї;
- орієнтуватись у сучасних напрямках та методах вивчення психологічних особливостей учнів; виокремлювати закономірності та механізми засвоєння соціального досвіду, на які опираються існуючі навчальні та виховні технології;
- виокремлювати психологічні характеристики наявного педагогічного стилю вчителя, його професійних якостей, педагогічного спілкування;
- здійснювати психологічний аналіз педагогічної діяльності вчителя.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Спеціальність 035 Філологія, спеціалізація

035.01 Філологія (Українська мова та література)

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2-й	3-й	5	150	30 год.	30 год.	-	-	82 год.	8	іспит
Заочна	2-й	3-й	5	150	8 год.	8 год.	-	-	126 год.	8	іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Спеціальність 035 Філологія, спеціалізація

035.03 Філологія (Українська мова та література)

Назви змістових модулів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр	ла б	ін д	с.р .		л	п р	ла б	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль I. «Психологія як наука. Пізнавальна діяльність»												
Тема 1. Предмет, стан і структура психології	4	1	1	-	1	1	5	1	-	-	-	4
Тема 2. Методи та основні напрямки сучасної психології	4	1	1	-	-	2	5	-	-	-	1	4
Тема 3. Увага	4	1	1	-	-	2	5	-	1	-	-	4
Тема 4. Відчуття	4	1	1	-	-	2	4	-	-	-	1	3
Тема 5. Сприймання	4	1	1	-	-	2	4	1	-	-	-	3
Тема 6. Пам'ять	4	1	1	-	-	2	3	-	-	-	-	3

Тема 7. Мислення	4	1	1	-	-	2	3	-	-	-	-	3
Тема 8. Уява	4	1	1	-	-	2	3		-	-	-	3
Тема 9. Емоції та почуття	4	1	1	-	-	2	4	-	1	-	-	3
Тема 10. Воля	4	1	1	-	-	2	3		-	-	-	3
Разом за ЗМ 1	40	10	10	-	1	19	39	2	2	-	2	33
Усього годин за М 1	40	10	10	-	1	19	39	2	2	-	2	33
Модуль 2												
Змістовий модуль 2. «Індивідуально - психологічні властивості. Психологія особистості та діяльності»												
Тема 1. Темперамент	3	1	1	-	1	-	4	1	-	-	-	3
Тема 2. Характер	2	1	-	-	-	1	4	-	1	-	-	3
Тема 3. Здібності	3	1	1	-	-	1	4	-	-	-	1	3
Тема 4. Діяльність	3	1	1	-	-	1	4	-	-	-	1	3
Тема 5. Спілкування	4	1	1	-	1	1	4	1	-	-	-	3
Тема 6. Особистість	3	-	1	-	-	2	4	-	-	-	-	4
Тема 7. Соціальні групи та міжособистісні стосунки	2	-	-	-	1	1	4	-	1	-	-	3
Разом ЗМ 2	20	5	5	-	3	7	28	2	2	-	2	22
Усього годин за М 2	20	5	5	-	3	7	28	2	2	-	2	22
Загальна кількість годин М 1 та М 2	60	15	15	-	4	26	67	4	4	-	4	55
Модуль 3												
Змістовий модуль 3. «Загальні засади вікової психології»												
Тема 1. Загальні засади вікової психології	5	1	1	-	1	2	5	1	-	-	-	4
Тема 2. Психічний і особистісний розвиток	5	1	1	-	-	3	5	-	1	-	-	4

новонародженого та немовляти												
Тема 3. Особливості розвитку в ранньому дитинстві	5	1	1	-	1	2	5	1	-	-	-	4
Тема 4. Психічний і особистісний розвиток дитини в дошкільному віці	5	1	1	-	-	3	5	-	-	-	-	5
Тема 5. Психологія молодшого школяра (зрілого дитинства)	5	1	1	-	-	3	5	-	1	-	-	4
Тема 6. Психологія підлітка	5	1	1	-	-	3	5	-	-	-	1	4
Тема 7. Психологія ранньої і зрілої юності	5	1	1	-	1	2	5	-	-	-	-	5
Тема 8. Психологія дорослості. Рання дорослість	5	1	1	-	-	3	5	-	-	-	1	4
Тема 9. Психологія дорослості. Зрілий дорослий вік	5	1	1	-	-	3	5	-	-	-	-	5
Тема 10. Психологія старіння	5	1	1	-	-	3	5	-	-	-	-	5
Разом ЗМЗ	50	10	10	-	3	27	50	2	2	-	2	44
Усього годин за МЗ	50	10	10	-	3	27	50	2	2	-	2	44
Модуль 4												
Змістовий модуль 4. «Загальна характеристика педагогічної психології»												
Тема 1. Педагогічна психологія як наука	7	1	1	-	1	4	6	1	-	-	1	4
Тема 2. Психологія учбової діяльності	6	1	-	-	-	5	5	-	1	-	-	4
Тема 3. Психологія навчання	6		1	-	-	5	6	-	-	-	1	5
Тема 4. Психологія виховання	7	1	1	-	-	5	6	-	1	-	-	5
Тема 5. Психологія педагогічної	7	1	1	-	-	5	6	1	-	-	-	5

діяльності												
Тема 6. Педагогічне спілкування	7	1	1	-	-	5	4	-	-	-	-	4
Разом ЗМ 4	40	5	5	-	1	29	33	2	2	-	2	27
Усього годин за М 4	40	5	5	-	1	29	33	2	2	-	2	27
Усього один за М 3 та М 4	90	15	15	-	4	56	83	4	4	-	4	71
Загальна кількість годин	150	30	30	-	8	82	150	8	8	-	8	126

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
Змістовий модуль I. «Психологія як наука. Пізнавальна діяльність»	
1.	Тема 1. Предмет, стан і структура психології
2.	Тема 2. Методи та основні напрямки сучасної психології
3.	Тема 3. Увага
4.	Тема 4. Відчуття
5.	Тема 5. Сприймання
6.	Тема 6. Пам'ять
7.	Тема 7. Мислення
8.	Тема 8. Уява
9.	Тема 9. Емоції та почуття
10.	Тема 10. Воля
Змістовий модуль 2. «Індивідуально-психологічні властивості. Психологія особистості та діяльності»	
1.	Тема 1. Темперамент
2.	Тема 2. Характер
3.	Тема 3. Здібності
4.	Тема 4. Діяльність
5.	Тема 5. Спілкування
6.	Тема 6. Особистість
7.	Тема 7. Соціальні групи та міжособистісні стосунки
Змістовий модуль 3. «Загальні засади вікової психології»	
1.	Тема 1. Загальні засади вікової психології
2.	Тема 2. Психічний і особистісний розвиток новонародженого та немовляти
3.	Тема 3. Особливості розвитку в ранньому дитинстві
4.	Тема 4. Психічний і особистісний розвиток дитини в дошкільному віці
5.	Тема 5. Психологія молодшого школяра (зрілого дитинства)
6.	Тема 6. Психологія підлітка
7.	Тема 7. Психологія ранньої і зрілої юності
8.	Тема 8. Психологія дорослості. Рання дорослість
9.	Тема 9. Психологія дорослості. Зрілий дорослий вік
10.	Тема 10. Психологія старіння
11.	Тема 9. Психологія дорослості. Зрілий дорослий вік
Змістовий модуль 4. «Загальна характеристика педагогічної психології»	

1.	Тема 1. Педагогічна психологія як наука
2.	Тема 2. Психологія учбової діяльності
3.	Тема 3. Психологія навчання
4.	Тема 4. Психологія виховання
5.	Тема 5. Психологія педагогічної діяльності
6.	Тема 6. Педагогічне спілкування

6. Система контролю та оцінювання

Розподіл балів, які отримують студенти

(*icnum*)

Поточне оцінювання																Кількість балів (екзаменацій на роботу)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 3										Змістовий модуль 4							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6		
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	5	5	5	5	5	5		

Засоби оцінювання

Контроль за видами діяльності студентів здійснюється шляхом поточного оцінювання знань, періодичним контролем, за тестами після засвоєння ними першого, другого, третього та четвертого модулів. За результатами суми періодичних контрольних робіт виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Діагностика успішності студентів здійснюється за допомогою:

- ✓ усних опитувань на семінарських заняттях;
- ✓ письмових контрольних робіт;
- ✓ тестових завдань;
- ✓ дослідно-творчих проєктів;
- ✓ есе;
- ✓ презентації результатів виконаних завдань; письмових екзаменаційних завдань.

Критерії оцінювання

Написання та захист реферату

2 бали – реферат підготовлений самостійно; відповідає запропонованій у програмі тематиці, відповідає структурі подібних наукових робіт, містить ґрунтовний аналіз проблеми за найновішими чи(і) фундаментальними класичними публікаціями, містить посилання на літературні джерела; проблематика висвітлена у рефераті у повній мірі; за рефератом зроблено змістовну лаконічну доповідь, яка продемонструвала ґрунтовні знання студента з даної проблеми.

1 бал – реферат підготовлений самостійно; відповідає запропонованій у програмі тематиці, відповідає структурі подібних наукових робіт, містить стислий виклад проблеми; посилання на застарілі літературні джерела або ж на сумнівні електронні ресурси; за рефератом зроблено доповідь, яка продемонструвала задовільні знання студента з даної проблеми.

0 балів – реферат підготовлений не самостійно; він не відповідає запропонованій у програмі тематиці, не відповідає структурі подібних наукових робіт, містить стислий виклад проблеми, однак не містить посилання на літературні джерела; студент не може доповісти за темою реферату, оскільки не має достатніх знань з даної проблеми.

Усна відповідь

1 бал – відповідь виявляє повні, ґрунтовні знання студента з поставленого питання; студент розуміє місце даних знань у системі вже наявної у нього інформації; чітко знає, як ці знання можуть бути застосовані на практиці.

0,5 бала – відповідь студента недостатньо повна, однак в основному правильна; студент не розуміє місце даних знань у системі вже наявної у нього інформації, однак в основному орієнтується у тому, як вони можуть бути застосовані на практиці.

0 балів – відповідь неправильна; студент не розуміє доцільність даних знань для практичної діяльності.

Підготовка мультимедійної презентації за темою лекції

5 балів – підібрані самостійно студентом матеріали розкривають сутність питань, передбачених для висвітлення у лекції; слайди містять таблиці, схеми, рисунки, у яких в узагальненому вигляді подана основна інформація, необхідна для засвоєння студентами; слайди естетично та ергономічно доцільно оформлені, додаються на цифровому носіїві; студент добре орієнтується у проблематиці, висвітлені й у презентації.

3-4 бали – підібрані матеріали розкривають сутність питань, передбачених для висвітлення у лекції; слайди містять мало таблиць, схем і рисунків, у яких в узагальненому вигляді подана основна інформація, необхідна для засвоєння студентами, а наповнені в основному текстовою інформацією, підбраною студентом самостійно; слайди естетично та ергономічно доцільно оформлені, додаються на цифровому носіїві; студент в цілому орієнтується у проблематиці, висвітлені й у презентації.

1-2 бали – матеріали підібрані не самостійно; підібрані матеріали лише частково розкривають сутність питань, передбачених для висвітлення у лекції; слайди містять в основному текстову інформацію, узятую студентом з лекції викладача; слайди не достатньо естетично оформлені, додаються на цифровому носіїві; студент не орієнтується у проблематиці, висвітлені й у презентації.

0 балів – матеріали підібрані не самостійно; вони не відображають основного змісту лекції; студент не орієнтується у проблематиці лекції.

Виконання завдань практичної роботи (тренінг)

2 бали – студент приймав активну участь у роботі на тренінговому занятті.

0 балів – студент був відсутній на занятті.

Критерії оцінювання підсумкового модулю

Вид завдання	Оцінка	Вимоги до знань та умінь студентів
Тестове (20 тестових завдань)	0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання.
	0,5 балів	В окремих завданнях, наприклад там, де необхідно встановити відповідність, може бути правильною частина (50%) відповіді (з 4-х відповідностей встановлено 2 чи з 3-

		х - 1).
	1 бал	Правильна відповідь на тестове завдання.
Максимальна кількість балів		
20 балів		
Теоретичне	10-12 бали	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необґрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
	13-15 балів	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь стилістично правильна, містить незначні граматичні помилки.
	16-18 балів	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
	19-20 балів	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
Максимальна кількість балів		
20 балів		
Усього – 40 балів		

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль:

1. Усне опитування – контроль знань з теоретичних питань, викладених у лекційному матеріалі та вивчених при самостійному засвоєнні, шляхом опитування студентів у ході проведення семінарських занять.

2. Письмові контрольні роботи – періодичний контроль знань, шляхом написання студентів контрольних робіт з питань теоретичного матеріалу.

3. Тестування та вирішення проблемних задач – контроль знань студентів шляхом перевірки засвоєння ними знань у застосуванні їх при відповіді на тестові питання і розв'язанні проблемних задач.

Модуль-контроль: перевірка знань, шляхом написання контрольної роботи, що включає ряд теоретичних питань, тестових та творчих завдань з обсягу викладеного на лекціях та опрацьованого на семінарських заняттях матеріалу та засвоєного студентами у звітний модульний період.

Залік: перевірка та оцінювання теоретичних знань та практичних навиків студентів з курсу «Психологія (загальна, педагогічна та вікова)» у цілому.

Екзамен: перевірка та оцінювання теоретичних знань та практичних навиків студентів з курсу «Психологія (загальна, педагогічна та вікова)» у цілому.

Засоби діагностики навчальних досягнень студентів

Змістовий модуль 1. «Психологія як наука. Пізнавальна діяльність»

1. Розкрийте предмет психології та її зв'язок з іншими науками. Проаналізуйте структуру психіки людини та визначте взаємозв'язок між компонентами психіки.
2. Визначте принципи сучасної психології та їх врахування у процесі психологічних досліджень. Обґрунтуйте завдання та значення психології на сучасному етапі розвитку суспільства. Охарактеризуйте місце психології у структурі наук.
3. Охарактеризуйте галузі психології та розкрийте їхні функції. Дайте критичний аналіз основних напрямків сучасної психології.
4. Визначте етапи психологічного дослідження та охарактеризуйте їх. Що розуміють під методом дослідження в сучасній психології? Вкажіть вимоги, яким мають відповідати методи психологічного дослідження.
5. Проаналізуйте класифікацію методів психологічних досліджень у сучасній психології.
6. Покажіть місце та значення уваги в навчальній та трудовій діяльності людини.
7. Дайте порівняльну характеристику видів уваги. Покажіть їх подібність і відмінність.
8. Охарактеризуйте властивості уваги людини. Наведіть приклади.
9. Що Ви знаєте про процес відчуття та його значення у житті та діяльності людини? Охарактеризуйте фізіологічні основи відчуттів.
10. З'ясуйте основні принципи класифікації відчуттів. Охарактеризуйте різновиди відчуттів.
11. Проаналізуйте основні властивості відчуттів. Дайте характеристику основним закономірностям відчуттів.
12. Який психічний процес називається сприйманням? Чим сприймання відрізняється від відчуттів і який зв'язок між ними?
13. Проаналізуйте особливості сприймання простору, часу і руху. Дайте характеристику видам сприймання відповідно до провідного аналізатора та активності людини.
14. Охарактеризуйте основні властивості сприймання. Наведіть приклади.
15. Дайте визначення поняттю «пам'ять» та проаналізуйте її значення в житті і діяльності людини. Покажіть зв'язок пам'яті з іншими пізнавальними процесами (в процесі проведення уроку, підготовки домашніх завдань і т.п.).
16. Охарактеризуйте запам'ятовування як процес пам'яті та його види. Дайте характеристику відтворенню, його видам та зв'язку з іншими процесами пам'яті.
17. Проаналізуйте збереження і забування як процеси пам'яті. Визначте умови ефективного запам'ятовування і боротьби із забуванням.
18. Охарактеризуйте види пам'яті. Наведіть приклади. Проаналізуйте індивідуальні особливості пам'яті. Наведіть приклади.
19. Проаналізуйте мислення як вищу форму пізнавальної активності та його функції.
20. Дайте характеристику видам мислення, визначте особливості їх взаємодії в процесі навчання і виховання дітей.
21. Охарактеризуйте логічні форми мислення як продукт мисленневого процесу.
22. Проаналізуйте функціонально-операційний бік мислення. Наведіть приклади.
23. Розкрийте суть поняття «уява» та її характерні риси.
24. Дайте класифікацію видів уяви. Наведіть приклади. Дайте характеристику мрії як особливого виду уяви.

25. Охарактеризуйте зв'язок уяви і творчості, прийоми створення образів уяви.
26. Проаналізуйте емоції та почуття, їх значення в житті і діяльності людини.
27. Визначте види емоцій і почуттів, їх властивості. Охарактеризуйте форми переживання почуттів людини.
28. Охарактеризуйте волю та її роль у житті та діяльності людини. Визначте структуру складної вольової дії.
29. Поясніть суть вольових якостей особистості. Яким чином можна здійснювати виховання і самовиховання волі?

Змістовий модуль 2. «Індивідуально - психологічні властивості. Психологія особистості та діяльності»

1. Охарактеризуйте темперамент та історію вчення про нього. Проаналізуйте фізіологічні основи темпераменту (вчення І. Павлова).
2. Проаналізуйте типи темпераменту, їх психологічну характеристику.
3. Проаналізуйте поняття «характер». Покажіть взаємозв'язок провідних і другорядних рис характеру.
4. Охарактеризуйте суть здібностей, їх взаємозв'язок із знаннями, уміннями і навичками.
5. Визначте види здібностей та їх значення у навчанні і спілкуванні сучасної людини.
6. Визначте природу людських здібностей, поєднання біологічного і соціального в здібностях.
7. Проаналізуйте задатки як природні передумови здібностей. Охарактеризуйте рівні розвитку здібностей особистості.
8. Опишіть структуру людської діяльності та розвиток компонентів.
9. Розкрийте значення і сутність принципу єдності свідомості і діяльності. Наведіть докази справедливості Вашої думки.
10. Що формують ігрова діяльність і учіння в дитини? Розкрийте зв'язок цих двох видів діяльності на конкретних прикладах.
11. Дайте характеристику спілкування та його функцій.
12. Дайте характеристику різним видам мовлення.
13. Проаналізуйте різні види спілкування. Наведіть приклади.
14. Як співвідносяться поняття «індивід», «особистість», «індивідуальність»? Розкрийте структуру особистості. Які, на Вашу думку, компоненти (блоки) структури особистості є провідними і визначають поведінку людини?
15. Охарактеризуйте специфіку та ієрархію людських потреб.
16. Проаналізуйте види та функції мотивів поведінки людини.
17. Дайте характеристику різним видам груп.
18. Проаналізуйте етапи розвитку групи, особливості колективу.
19. Охарактеризуйте стосунки людей у межах групи.

Змістовий модуль 3. «Загальні засади вікової психології»

1. Охарактеризуйте об'єкт і предмет, мету і завдання вікової психології.
2. Проаналізуйте історію розвитку вікової психології.
3. Проаналізуйте поняття «метод». Класифікація методів за Б. Г. Ананьєвим.
4. Розкрийте поняття про психічний розвиток. Розвиток і формування.
5. Рушійні сили психічного розвитку. Роль біологічних та соціальних факторів у психічному розвитку особистості. Принципи та закономірності психічного розвитку.
6. Причини виникнення та типологія життєвих криз. Вікові кризи та їх значення у розвитку особистості. Життєві кризи особистості.
7. Психологія пренатального розвитку. Криза новонародженості. Фаза новонародженості. Безумовні та умовні рефлекси та їх значення в житті людини.

8. Розвиток емоційної сфери у немовлят. Комплекс поживлення. Спілкування з дорослими та його вплив на розвиток дитини у віці немовляти. Розвиток пізнавальних процесів і моторики немовлят.
9. Криза першого року життя. Анатомо-фізіологічні особливості дитини раннього віку. Фізичний та моторний розвиток.
10. Соціальна ситуація розвитку в ранньому дитинстві. Провідна діяльність у ранньому дитинстві. Новоутворення в ранньому дитинстві.
11. Особливості предметно-маніпулятивної діяльності дитини раннього віку. Розвиток мовлення і мислення у ранньому віці. Розвиток самосвідомості дітей раннього віку.
12. Криза 3-х років. Анатомо-фізіологічні особливості дитини дошкільного віку. Фізичний та моторний розвиток.
13. Соціальна ситуація розвитку. Провідна діяльність. Новоутворення дошкільного віку.
14. Пізнавальний, розумовий та сенсорний розвиток дошкільнят. Розвиток особистості дошкільника.
15. Криза семи років. Загальна характеристика розвитку у молодшому шкільному віці. Анатомо-фізіологічні можливості молодшого школяра.
16. Соціальна ситуація, провідна діяльність, новоутворення молодшого шкільного віку. Розвиток самосвідомості молодшого школяра. Розвиток мотиваційної сфери молодшого школяра.
17. Психологічна готовність дитини до навчання у школі. Інтелектуальна готовність дитини до навчання у школі. Характеристика соціально-психологічної готовності до школи. Мотиваційно-вольова готовність до навчання у школі.
18. Загальна характеристика психічного і особистісного розвитку підлітка. Анатомо-фізіологічна перебудова організму підлітків та її вплив на психічний розвиток.
19. Соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, психологічні новоутворення підліткового віку. Пізнавальний розвиток у підлітковому віці
20. Розвиток самосвідомості у підлітковому віці. Розвиток мотиваційно-емоційної сфери підлітка.
21. Анатомо-фізіологічні особливості розвитку в юнацькому віці. Соціальна ситуація розвитку, новоутворення, провідна діяльність в ранній юності.
22. Розвиток самосвідомості і самооцінки юнаків. Саморегуляція в юнацькому віці. Особливості спілкування у ранній юності. Дружба і любов у юнацькому віці.
23. Психологічні теорії про розвиток в дорослому віці. Анатомо-фізіологічні особливості у дорослому віці. Кризові явища в житті дорослих людей.
24. Психічний розвиток дорослих людей. Рання дорослість. Зрілий дорослий вік.
25. Теорії старіння. Особливості інтелектуального та когнітивного розвитку людей похилого віку. Особистісні та соціальні проблеми літніх людей.

Змістовий модуль 4. «Загальна характеристика педагогічної психології»

1. У чому полягають особливості предмета педагогічної психології? Дайте характеристику основних проблем педагогічної психології.
2. Назвіть основні завдання педагогічної психології. Яка структура педагогічної психології? Які міжпредметні зв'язки педагогічної психології з іншими науками? Розкрийте їх.
3. Назвіть та охарактеризуйте основні етапи розвитку педагогічної психології.
4. Назвіть основні етапи психолого-педагогічного дослідження.
5. Визначте основні характеристики учбової діяльності. Охарактеризуйте предмет, засоби і способи здійснення, продукт і результат учбової діяльності.
6. Дайте визначення понять «учбова діяльність», «учіння», «навчання», «научіння» й охарактеризуйте їх.

7. Проаналізуйте види наочіння та їх розвиток в онтогенезі. Визначте психологічні фактори, які визначають успішність наочіння.
8. Охарактеризуйте особливості наочіння в період дошкільного дитинства.
9. Розкрийте структурні компоненти психологічної готовності дітей до навчання в школі.
10. Проаналізуйте особливості учбової діяльності молодших школярів.
11. Опишіть основні вікові особливості підлітків, що впливають на учбову діяльність.
12. Назвіть вікові особливості старшокласників, що впливають на процес учбової діяльності.
13. Розкрийте сутність категорії навчання через порівняння з суміжними поняттями. Дайте характеристику методів організації навчання в історичному контексті.
14. Які історичні форми організації навчання Вам відомі? Охарактеризуйте їх.
15. У чому полягає психологічний зміст виховання? Розкрийте психологічну специфіку завдань і цілей сучасного виховання.
16. Назвіть і дайте характеристику основним принципам виховання.
17. Проаналізуйте різні підходи щодо класифікації методів виховання. Що таке ефективний виховний вплив? Дайте класифікацію виховних впливів.
18. Охарактеризуйте психологічні механізми виховного впливу заохочення та покарання.
19. Що таке сімейне виховання? Які фактори зумовлюють потенційний рівень і реальний вплив сімейного виховання на соціалізацію дитини? Сформулюйте власні правила сімейного виховання дитини.
20. Роль школи у вихованні підростаючого покоління. Перерахуйте аспекти особистісного впливу вчителя на учнів і наведіть приклади.
21. Засоби масової інформації як джерело виховних впливів підростаюче покоління. Охарактеризуйте колектив однолітків як самостійний інститут виховання. Наведіть приклади з власного досвіду.
22. Які основні шляхи виховання дошкільнят Вам відомі? Розкрийте специфіку виховання молодшого школяра. У чому полягають особливості виховання підлітків та юнаків.
23. Розкрийте значення методів самовиховання у формуванні особистості підлітків і юнаків.
24. Охарактеризуйте психологічний зміст педагогічної діяльності. У чому проявляються педагогічні здібності?
25. Назвіть основні педагогічні функції та уміння. На основі яких критеріїв виділяють стилі педагогічної діяльності?
26. Охарактеризуйте поняття «педагогічне спілкування» та «професійне педагогічне спілкування». Визначте основні функції педагогічного спілкування.
27. Опишіть стадії професійно-педагогічного спілкування (за В. Кан-Каликом). Охарактеризуйте стилі та моделі психолого-педагогічного спілкування (за В. Кан-Каликом).
28. Визначте соціально-психологічні бар'єри, що заважають ефективній взаємодії між вчителем і учнями.
29. Які причини виникнення педагогічних конфліктів Вам відомі? Наведіть приклади. Дайте характеристику стратегіям поведінки вчителя у конфліктній ситуації.
30. Проаналізуйте поняття «педагогічний такт». Назвіть психологічні особливості особистості вчителя, що відрізняють педагогічний такт від нетактовності.

**Запитання до іспиту з навчальної дисципліни
«Психологія (загальна, педагогічна та вікова)»
«ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»**

1. Розкрийте предмет психології та її зв'язок з іншими науками. Проаналізуйте структуру психіки людини та визначте взаємозв'язок між компонентами психіки.
2. Визначте принципи сучасної психології та їх врахування у процесі психологічних досліджень. Обґрунтуйте завдання та значення психології на сучасному етапі розвитку суспільства. Охарактеризуйте місце психології у структурі наук.
3. Охарактеризуйте галузі психології та розкрийте їхні функції. Дайте критичний аналіз основних напрямків сучасної психології.
4. Визначте етапи психологічного дослідження та охарактеризуйте їх. Що розуміють під методом дослідження в сучасній психології? Вкажіть вимоги, яким мають відповідати методи психологічного дослідження.
5. Проаналізуйте класифікацію методів психологічних досліджень у сучасній психології.
6. Покажіть місце та значення уваги в навчальній та трудовій діяльності людини.
7. Дайте порівняльну характеристику видів уваги. Покажіть їх подібність і відмінність.
8. Охарактеризуйте властивості уваги людини. Наведіть приклади.
9. Що Ви знаєте про процес відчуття та його значення у житті та діяльності людини? Охарактеризуйте фізіологічні основи відчуттів.
10. З'ясуйте основні принципи класифікації відчуттів. Охарактеризуйте різновиди відчуттів.
11. Проаналізуйте основні властивості відчуттів. Дайте характеристику основним закономірностям відчуттів.
12. Який психічний процес називається сприйманням? Чим сприймання відрізняється від відчуттів і який зв'язок між ними?
13. Проаналізуйте особливості сприймання простору, часу і руху. Дайте характеристику видам сприймання відповідно до провідного аналізатора та активності людини.
14. Охарактеризуйте основні властивості сприймання. Наведіть приклади.
15. Дайте визначення поняттю «пам'ять» та проаналізуйте її значення в житті і діяльності людини. Покажіть зв'язок пам'яті з іншими пізнавальними процесами (в процесі проведення уроку, підготовки домашніх завдань і т.п.).
16. Охарактеризуйте запам'ятовування як процес пам'яті та його види. Дайте характеристику відтворенню, його видам та зв'язку з іншими процесами пам'яті.
17. Проаналізуйте збереження і забування як процеси пам'яті. Визначте умови ефективного запам'ятовування і боротьби із забуванням.
18. Охарактеризуйте види пам'яті. Наведіть приклади. Проаналізуйте індивідуальні особливості пам'яті. Наведіть приклади.
19. Проаналізуйте мислення як вищу форму пізнавальної активності та його функції.
20. Дайте характеристику видам мислення, визначте особливості їх взаємодії в процесі навчання і виховання дітей.
21. Охарактеризуйте логічні форми мислення як продукт мисленнєвого процесу.
22. Проаналізуйте функціонально-операційний бік мислення. Наведіть приклади.
23. Розкрийте суть поняття «уява» та її характерні риси.
24. Дайте класифікацію видів уяви. Наведіть приклади. Дайте характеристику мрії як особливого виду уяви.
25. Охарактеризуйте зв'язок уяви і творчості, прийоми створення образів уяви.
26. Проаналізуйте емоції та почуття, їх значення в житті і діяльності людини.

27. Визначте види емоцій і почуттів, їх властивості. Охарактеризуйте форми переживання почуттів людини.
28. Охарактеризуйте волю та її роль у житті та діяльності людини. Визначте структуру складної вольової дії.
29. Поясніть суть вольових якостей особистості. Яким чином можна здійснювати виховання і самовиховання волі?
30. Охарактеризуйте темперамент та історію вчення про нього. Проаналізуйте фізіологічні основи темпераменту (вчення І. Павлова).
31. Проаналізуйте типи темпераменту, їх психологічну характеристику.
32. Проаналізуйте поняття «характер». Покажіть взаємозв'язок провідних і другорядних рис характеру.
33. Охарактеризуйте суть здібностей, їх взаємозв'язок із знаннями, вміннями і навичками.
34. Визначте види здібностей та їх значення у навчанні і спілкуванні сучасної людини.
35. Визначте природу людських здібностей, поєднання біологічного і соціального в здібностях.
36. Проаналізуйте задатки як природні передумови здібностей. Охарактеризуйте рівні розвитку здібностей особистості.

«ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

1. У чому полягають особливості предмета педагогічної психології? Дайте характеристику основних проблем педагогічної психології.
2. Назвіть основні завдання педагогічної психології. Яка структура педагогічної психології? Які міжпредметні зв'язки педагогічної психології з іншими науками? Розкрийте їх.
3. Назвіть та охарактеризуйте основні етапи розвитку педагогічної психології.
4. Назвіть основні етапи психолого-педагогічного дослідження.
5. Визначте основні характеристики учбової діяльності. Охарактеризуйте предмет, засоби і способи здійснення, продукт і результат учбової діяльності.
6. Дайте визначення понять «учбова діяльність», «учіння», «навчання», «научіння» й охарактеризуйте їх.
7. Проаналізуйте види научіння та їх розвиток в онтогенезі. Визначте психологічні фактори, які визначають успішність научіння.
8. Охарактеризуйте особливості научіння в період дошкільного дитинства.
9. Розкрийте структурні компоненти психологічної готовності дітей до навчання в школі.
10. Проаналізуйте особливості учбової діяльності молодших школярів.
11. Опишіть основні вікові особливості підлітків, що впливають на учбову діяльність.
12. Назвіть вікові особливості старшокласників, що впливають на процес учбової діяльності.
13. Розкрийте сутність категорії навчання через порівняння з суміжними поняттями. Дайте характеристику методів організації навчання в історичному контексті.
14. Які історичні форми організації навчання Вам відомі? Охарактеризуйте їх.
15. У чому полягає психологічний зміст виховання? Розкрийте психологічну специфіку завдань і цілей сучасного виховання.
16. Назвіть і дайте характеристику основним принципам виховання.
17. Проаналізуйте різні підходи щодо класифікації методів виховання. Що таке ефективний виховний вплив? Дайте класифікацію виховних впливів.
18. Охарактеризуйте психологічні механізми виховного впливу заохочення та покарання.
19. Що таке сімейне виховання? Які фактори зумовлюють потенційний рівень і реальний вплив сімейного виховання на соціалізацію дитини? Сформулюйте власні правила

- сімейного виховання дитини.
20. Роль школи у вихованні підростаючого покоління. Перерахуйте аспекти особистісного впливу вчителя на учнів і наведіть приклади.
  21. Засоби масової інформації як джерело виховних впливів підростаюче покоління. Охарактеризуйте колектив однолітків як самостійний інститут виховання. Наведіть приклади з власного досвіду.
  22. Які основні шляхи виховання дошкільнят Вам відомі? Розкрийте специфіку виховання молодшого школяра. У чому полягають особливості виховання підлітків та юнаків.
  23. Розкрийте значення методів самовиховання у формуванні особистості підлітків і юнаків.
  24. Охарактеризуйте психологічний зміст педагогічної діяльності. У чому проявляються педагогічні здібності?
  25. Назвіть основні педагогічні функції та уміння. На основі яких критеріїв виділяють стилі педагогічної діяльності?
  26. Охарактеризуйте поняття «педагогічне спілкування» та «професійне педагогічне спілкування». Визначте основні функції педагогічного спілкування.
  27. Опишіть стадії професійно-педагогічного спілкування (за В. Кан-Каликом). Охарактеризуйте стилі та моделі психолого-педагогічного спілкування (за В. Кан-Каликом).
  28. Визначте соціально-психологічні бар'єри, що заважають ефективній взаємодії між вчителем і учнями.
  29. Які причини виникнення педагогічних конфліктів Вам відомі? Наведіть приклади. Дайте характеристику стратегіям поведінки вчителя у конфліктній ситуації.
  30. Проаналізуйте поняття «педагогічний такт». Назвіть психологічні особливості особистості вчителя, що відрізняють педагогічний такт від нетактовності.

«ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ»

1. Охарактеризуйте об'єкт і предмет, мету і завдання вікової психології.
2. Проаналізуйте історію розвитку вікової психології.
3. Проаналізуйте поняття «метод». Класифікація методів за Б. Г. Ананьєвим.
4. Розкрийте поняття про психічний розвиток. Розвиток і формування.
5. Рушійні сили психічного розвитку. Роль біологічних та соціальних факторів у психічному розвитку особистості. Принципи та закономірності психічного розвитку.
6. Причини виникнення та типологія життєвих криз. Вікові кризи та їх значення у розвитку особистості. Життєві кризи особистості.
26. Психологія пренатального розвитку. Криза новонародженості. Фаза новонародженості. Безумовні та умовні рефлекси та їх значення в житті людини.
27. Розвиток емоційної сфери у немовлят. Комплекс пожвавлення. Спілкування з дорослими та його вплив на розвиток дитини у віці немовляти. Розвиток пізнавальних процесів і моторики немовлят.
28. Криза першого року життя. Анатомо-фізіологічні особливості дитини раннього віку. Фізичний та моторний розвиток.
29. Соціальна ситуація розвитку в ранньому дитинстві. Провідна діяльність у ранньому дитинстві. Новоутворення в ранньому дитинстві.
30. Особливості предметно-маніпулятивної діяльності дитини раннього віку. Розвиток мовлення і мислення у ранньому віці. Розвиток самосвідомості дітей раннього віку.
31. Криза 3-х років. Анатомо-фізіологічні особливості дитини дошкільного віку. Фізичний та моторний розвиток.
32. Соціальна ситуація розвитку. Провідна діяльність. Новоутворення дошкільного віку.
33. Пізнавальний, розумовий та сенсорний розвиток дошкільнят. Розвиток особистості дошкільника.

34. Криза семи років. Загальна характеристика розвитку у молодшому шкільному віці. Анатомо-фізіологічні можливості молодшого школяра.
35. Соціальна ситуація, провідна діяльність, новоутворення молодшого шкільного віку. Розвиток самосвідомості молодшого школяра. Розвиток мотиваційної сфери молодшого школяра.
36. Психологічна готовність дитини до навчання у школі. Інтелектуальна готовність дитини до навчання у школі. Характеристика соціально-психологічної готовності до школи. Мотиваційно-вольова готовність до навчання у школі.
37. Загальна характеристика психічного і особистісного розвитку підлітка. Анатомо-фізіологічна перебудова організму підлітків та її вплив на психічний розвиток.
38. Соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, психологічні новоутворення підліткового віку. Пізнавальний розвиток у підлітковому віці
39. Розвиток самосвідомості у підлітковому віці. Розвиток мотиваційно-емоційної сфери підлітка.
40. Анатомо-фізіологічні особливості розвитку в юнацькому віці. Соціальна ситуація розвитку, новоутворення, провідна діяльність в ранній юності.
41. Розвиток самосвідомості і самооцінки юнаків. Саморегуляція в юнацькому віці. Особливості спілкування у ранній юності. Дружба і любов у юнацькому віці.
42. Психологічні теорії про розвиток в дорослому віці. Анатомо-фізіологічні особливості у дорослому віці. Кризові явища в житті дорослих людей.
43. Психічний розвиток дорослих людей. Рання дорослість. Зрілий дорослий вік.
44. Теорії старіння. Особливості інтелектуального та когнітивного розвитку людей похилого віку. Особистісні та соціальні проблеми літніх людей.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

7. Рекомендована література

7.1. Базова (основна) література до курсу

1. Варій М. Й. Загальна психологія: Підручник. / М. Й. Варій. – К.: «Центр учбової літератури», 2007. – 968 с.
2. Выготский Л. С. Психология / Л. С. Выготский. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 108 с.
3. Гамезо М. В. Атлас по психологии / М. В. Гамезо, И. А. Домашенко. – М.: Педагогическое общество России, 2004. – 276 с.
4. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в общую психологию Курс лекций. / Ю. Б. Гиппенрейтер. – М.: АСТ, Астрель, 2008. – 352 с.
5. Грановская Р. М. Элементы практической психологии / Р. М. Грановская. – Л.: Изд-во Лен. ун-та, 2008. – 560 с.
6. Загальна психологія: Навч. посібник / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін. – К.: Каравела, 2012. – 464 с.
7. Загальна психологія: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С.Д. Максименко (ред.). — 2-вид., перероб. і доп. — Вінниця : Нова Книга, 2004. — 704 с.
8. Максименко С. Д. Общая психология / С. Д. Максименко. – М.: Рефл-бук, Ваклер, 2004. – 528 с.
9. Немов Р. С. Психология. Учебник для студентов высших педагогических учебных заведений / Р. С. Немов. – В 3 кн. Книга 1. Общие основы психологии. – М.: Просвещение: Владос, 2005. – 688 с.
10. Общая психология: Учебник для студентов педагогических институтов / Под ред. А. В. Петровского. – М., 2006. – 460 с.
11. Общая психология: Учебное пособие для студентов педагогических институтов / Под ред. В.В.Богословского и др.– М., 1981. – 383 с.
12. Основи психології / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – К.: Либідь, 2000. – 632 с.
13. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О. М. Степанов.– К.: «Академвидав», 2006. – 424 с.
14. Психологія / За ред. Г. С. Костюка. – К.: Радянська школа, 1998. – 572 с.
15. Психологія / За ред. Ю. Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2000. – 558 с.
16. Рибалка В. В. Психологія розвитку творчої особистості / В. В. Рибалка. – К., 2006. – 236 с.
17. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб.: Изд-во «Питер», 2000. – 712 с.
18. Семиченко В. А. Психические состояния / В. А. Семиченко. – К.; 2007. – 432 с.
19. Скрипченко О. В. Довідник з педагогіки і психології. Навчальний посібник для викладачів, аспірантів та студентів / О. В. Скрипченко, Т. М. Лисянська, Л. О. Скрипченко. – К., 2001. – 216 с.
20. Тесты и хрестоматия. Практикум по основам психологии / Сост. В. А. Мельникова. – Симферополь: Сократ, 2007. – 255 с.
21. Айсмонтас Б. Б. Педагогическая психология. Схемы и тесты / Б. Б. Айсмонтас. – М.: Издательство ВЛАДОС – ПРЕСС, 2006. – 207 с.

22. Бех І. Д. Психологічні джерела виховної майстерності: навч. пос. / І. Д. Бех. – К. : Академвидав, 2009. – 248 с.
23. Бех І. Д. Виховання особистості: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2008. – 848 с.
24. Бондарчук О. І. Основи психології та педагогіки: Курс лекцій. / О. І. Бондарчук, Л. І. Бондарчук. – К. : МАУП, 2002. – 168 с.
25. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник / [О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.]. – К. : Каравела, 2007. – 344 с.
26. Выготский Л. С. Педагогическая психология /Л. С. Выготский; под ред В. В. Давыдова. – М. : Педагогика – Пресс, 2006. – 536 с.
27. Вилькеев Д. Педагогическая психология / Д. Вилькеев. – Казань : ТГГПУ, 2002. – 228 с.
28. Власова О. І. Педагогічна психологія: Навч. посіб. / О. І. Власова. – К. : Либідь, 2005. – 400 с.
29. Возрастная и педагогическая психология: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / [М. В. Матюхина, Т. С. Михальчик, Н. Ф. Прокина и др.]; под ред. М. В. Гамезо и др. – М. : Просвещение, 2004. – 256 с.
30. Габай Т. В. Педагогическая психология / Т. В. Габай. – М. : Академия, 2003. – 240 с.
31. Гальперин П. Я. Психологические проблемы учебной деятельности школьника / П. Я. Гальперин., А. К. Маркова. – М. : МГУ, 2017. – 125 с.
32. Головінський І. Педагогічна психологія / І. Головінський. – К.: Аконтіт, 2003. – 287 с.
33. Демидова И. Ф. Педагогическая психология: учебное пособие / И. Ф. Демидова. – Ростов н/Д: Феникс, 2009. – 315 с.
34. Есина Е. А. Педагогическая психология: конспект лекций / Е. А. Есина. – М.: Эксмо, 2008. – 160 с.
35. Заброцький М. М. Педагогічна психологія / М. М. Заброцький. – К.: МАУП, 2000. – 100 с.
36. Зимняя И. А. Педагогическая психология. Учебник для вузов / И. А. Зимняя. – М.: «Логос», 2000. – 384 с.
37. Казанская В. Г. Педагогическая психология: Учеб. пособие / В. Г. Казанская. – СПб.: Питер, 2003. – 366 с.
38. Каптерев П. Ф. Детская и педагогическая психология / П. Ф. Каптерев. – Воронеж: «Модэк», 2009. – 336 с.
39. Карандашев В. Н. Педагогическая психология. Хрестоматия / В. Н. Карандашев. – СПб.: Питер, 2006. – 416 с.
40. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк, під ред. Л. М. Проколієнко. – К.: Рад. школа, 2009. – 608 с.
41. Крутецкий В. А. Психология обучения и воспитания школьника / В. А. Крутецкий.– М.: Просвещение, 2006. – 147 с.
42. Лефрансуа Г. Прикладная педагогическая психология / Ги Лефрансуа. – СПб.: Прайм – ЕВРОЗНАК, 2007. – 576 с.
43. Логвинов И. Н. Педагогическая психология в схемах и комментариях: Учеб. пособие / И. Н. Логвинов, С. В. Сарычаев, А. С. Силаков. – СПб.: Питер, 2005. 221 с.
44. Максименко С. Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці / С. Д. Максименко. – К.: Наук. думка, 2008. – 226 с.

45. Машбиц Е. И. Психологические основы управления учебной деятельностью / Е. И. Машбиц. – К.: Вища школа, 2007. – 224 с.
46. Мильчарек Н. А. Лекции по педагогической психологии / Н. А. Мильчарек. – Омск: Изд-во ОмГТУ, 2008. – 88 с.
47. Минияров Н. А. Педагогическая психология / Н. А. Минияров. – М.: НОУ ВПО Московский психолого-социальный, 2008. – 288 с.
48. Немов Р. С. Психология. Учеб. для студентов высш. пед. учеб. заведений. – В 3 кн. Кн. 2. Психология образования / Р. С. Немов. – М.: Владос, 2005. – 606 с.
49. Нестерова О. В. Педагогическая психология в схемах, таблицах и опорных конспектах / О. В. Нестерова. – М.: Айрис-пресс, 2006. – 112 с.
50. Педагогічна психологія: Навч. посібник для пед. ін-тів / [Л. М. Проколієнко, М. Й. Боришевський, В. О. Моляко, інш.]; під ред. Л. М. Проколієнко, Д. Ф. Ніколенка. – К.: Вища школа, 2001. – 183 с.
51. Педагогическая психология: Учебник для высш. учебн. заведений / Под ред. В. Н. Ключевой. – М.: Изд-во Владос-Пресс, 2003. – 209 с.
52. Педагогическая психология: Учебное пособие / Под ред. И. Ю. Кулагиной. – М.: ТЦ Сфера, 2008. – 480 с.
53. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О. М. Степанов. – К.: Академвидав, 2006. – 424 с.
54. Савчин М. Педагогічна психологія / М. Савчин. – Дрогобич: Відродження, 2008 – 142 с.
55. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності: Навч. посіб. / В. А. Семиченко. – К.: Вища школа., 2004. – 335 с.
56. Сергеєнкова О. П. Педагогічна психологія: Навч. посіб. / О. П. Сергеєнкова. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.
57. Столяренко Л. Д. Педагогическая психология / Столяренко Л. Д – 2-е изд., перераб и доп. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2003. – 544 с.
58. Схемы по педагогической психологии / [сост. О. Г. Ксенда]. – Минск: БГУ, 2008. – 116 с.
59. Талызина Н. Ф. Педагогическая психология / Н. Ф. Талызина. – М.: Академия, 2018. – 288 с.
60. Талызина Н. Ф. Формирование познавательной деятельности младших школьников: Книга для учителя / Н. Ф. Талызина. – М.: Просвещение, 2008. – 175 с.
61. Якиманская И. С. Предмет и методы современной педагогической психологии / И. С. Якиманская // Вопросы психологии, 2006. – №6. – С. 3–13
62. Заброцький М.М. Основи вікової психології. Навч. посібник / М.М. Заброцький. – Тернопіль: навч. книга Богдан, 2009. – 112 с.
63. Павелків Р.В. Дитяча психологія: Навч. посібник / Р.В. Павелків, О.П. Цигипало. – К.: Академвидав, 2008. – 432с.
64. Обухова Л.Д. Возрастная психология. Учебник / Л.Л. Обухова. - М.: пед. об-во России, 2001. – 442 с.

7.2. Допоміжна

1. Амонашвили Ш. А. Здравствуйте дети!: Пособие для учителей / Ш. А. Амонашвили. – М.: Просвещение, 2018. – 208 с.

2. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / Б. Г. Ананьев. – СПб.: Питер, 2001. – 272 с. – (Серия «Мастера психологии»).
3. Богословский В. В. Психология воспитания школьника / В. В. Богословский. – Л.: ЛГУ, 2004. – 174 с.
4. Богоявленский Д. М. Психология усвоения знаний в школе / Д. М. Богоявленский, Н. О. Менчинская. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 2000. – 333 с.
5. Брунер Дж. Процесс обучения / Дж. Брунер, под ред. А. Р. Лурия. – М.: АПН РСФСР, 2012. – 82 с.
6. Буянов М. И. Ребенок из неблагополучной семьи: Записки детского психиатра / М. И. Буянов. – М.: Просвещение, 2018. – 207 с.
7. Возрастная и педагогическая психология: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов. / Под ред. А. В. Петровского. – М.: Просвещение, 2013. – 288 с.
8. Возрастная и педагогическая психология: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов. / Под ред. М. В. Гамезо и др. – М.: Просвещение, 2014. – 256 с.
9. Возрастные особенности психического развития детей / Под ред. И. В. Дубровиной, М. И. Лисиной. – М.: АПН СССР, 2012. – 164 с.
10. Волков К. Н. Психологи о педагогических проблемах / К. Н. Волков. – М.: Просвещение, 2011. – 128 с.
11. Габай Т. В. Учебная деятельность и ее средства / Т. В. Габай. – М.: МГУ, 2008. – 254 с.
12. Гальперин П. Я. Методы обучения и умственное развитие ребенка / П. Я. Гальперин. – М.: МГУ, 2015. – 45 с.
13. Гончарук П. А. Психологія навчання / П. А. Гончарук. – К.: Радянська школа, 2016. – 186 с.
14. Гурова Е. В. Психология развития и возрастная психология: Тесты: Учеб. пособие / Е. В. Гурова. – М.: Аспект Пресс, 2005. – 174 с.
15. Давыдов В. В. Виды обобщения в обучении / В. В. Давыдов. – М., 2012. – 262 с.
16. Давыдов В. В. Проблемы развивающего обучения / В. В. Давыдов. – М.: Академия, 2004. – 288 с.
17. Добрович А. В. Учителю о психологии и психогигиене общения / А. В. Добрович. – М.: Просвещение, 2017. – 207 с.
18. Дубровина И. В. Особенности обучения и психического развития школьников 13–17 лет / И. В. Дубровина. – М.: Педагогика, 2018. – 192 с.
19. Эльконин Д. Б. К проблеме периодизации психического развития в детском возрасте / Эльконин // Вопросы психологии. – 1971. – №4. – С. 6–20.
20. Заброцький М. М. Вікова психологія / М. М. Заброцький. – К.: МАУП, 2018. – 92 с.
21. Захаров Н. Н. Профорентация школьников / Н. Н. Захаров. – М.: Просвещение, 2010. – 192 с.
22. Зеньковский В. В. Психология детства / В. В. Зеньковский. – М.: Академия, 2005. – 345 с.
23. Зюбин Л. М. Психология воспитания / Л. М. Зюбин. – М.: Высш. шк., 2001. – 96 с.
24. Ильясов И. И. Структура процесса учения / И. И. Ильясов. – М.: Изд-во МГУ, 2016. – 324 с.
25. Ительсон Л. Б. Лекции по современным проблемам психологии обучения / Л. Б. Ительсон. – Владимир, 2012. – 264 с.

26. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении / В. А. Кан-Калик. – М.: Просвещение, 2007. – 190 с.
27. Ковалев А. Г. Самовоспитание школьников / А. Г. Ковалев – М.: Просвещение, 2017. – 157 с.
28. Ковалев С. В. Подготовка старшеклассников к семейной жизни / С. В. Ковалев. – М.: Просвещение, 2011. – 143 с.
29. Коломинский Я. Л. Учителю о психологии детей шестилетнего возраста / Я. Л. Коломинский, У. А. Панько. – М.: Просвещение, 2018. – 190 с.
30. Кон И. С. Психология ранней юности / И. С. Кон. – М.: Просвещение, 2009. – 254 с.
31. Кононенко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості / О. Л. Кононенко. – К.: Освіта, 2008. – 255 с.
32. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк. – К.: Радянська школа, 2009. – 608 с.
33. Котирло В. Л. Початковий період у навчанні школярів / В. Л. Котирло. – К.: Знання, 2005. – 48 с.
34. Кривцова С. В. Учитель и проблемы дисциплины / С. В. Кривцова. – М.: Генезис, 2004. – 135 с.
35. Кулагина И. Ю. Возрастная психология / И. Ю. Кулагина.– М.: УРАО, 2008. – 176 с.
36. Локалова Н. П. Школьная неуспеваемость: причины, психокоррекция, психопрофилактика. Учебное пособие / Н. П. Локалова. – СПб.: Питер, 2009. – 368 с.
37. Леви В. Нестандартна дитина / В. Леви. – К.: Радянська школа, 2011. – 256с.
38. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев.– М.: Политиздат, 2005. – 304 с.
39. Лешли Дж. Работать с маленькими детьми: поощрять их развитие и решать проблемы / Дж. Лешли. – М.: Просвещение, 2001. – 221 с.
40. Лингарт Й. Процесс и структура человеческого учения / Й. Лингарт. – М., 2007. – 685 с.
41. Лисина М. И. Проблемы онтогенеза общения / М. И. Лисина. – М.: Педагогика, 2006. – 143 с.
42. Льюис Д. Тренинг эффективного общения / Д. Льюис. – М.: Изд-во ЭКСМО – Пресс, 2002. – 224 с.
43. Маркова А. К. Психология обучения подростка / А. К. Маркова. – М., 2005. – 64 с.
44. Маркова А. К. Формирование мотивации учения: Кн. для учителя / А. К. Маркова, Т. А. Матис, А. Б. Орлов. – М.: Просвещение, 2000. – 190 с.
45. Матюшкин А. М. Психологическая структура, динамика и развитие познавательной активности / А. М. Матюшкин // Вопр. психологии. – 2012. – №4. С. 5-17
46. Машбиц Е. И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения / Е. И. Машбиц. – М.: Педагогика, 2008. – 191 с.
47. Мухина В. С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество / В. С. Мухина. – М.: Академия, 2018. – 456 с.
48. Мясищев В. Н. Основные проблемы и современное состояние психологии отношений человека // Психологическая наука в СССР. – М.: АПН РСФСР, 2016. – Ч. 2. – С. 110–125.
49. Овчарова Р. В. Практическая психология в начальной школе / Р. В. Овчарова. – М.: ТЦ «Сфера», 2008. – 240 с.
50. Орлов Ю. М. Восхождение к индивидуальности: Кн. для учителя / Ю. М. Орлов.– М.: Просвещение, 2001. – 287 с.

51. Особенности психического развития детей 6–7-летнего возраста / Под ред. Д. Б. Эльконина, А. Л. Венгера. – М.: Педагогика, 2008. – 136 с.
52. Познавательные процессы и способности в обучении / Под ред. В. Д. Шадрикова. – М.: Просвещение, 2009. – 142 с.
53. Практикум по возрастной и педагогической психологии. / Под ред А. И. Щербакова. – М.: Просвещение, 2007. – 255с.
54. Практическая психология образования. / Под ред. И. В. Дубровиной. – М.: ТЦ «Сфера», 2007. – 528 с.
55. Психологические проблемы учебной деятельности школьников / Под ред. В. В. Давыдова. – М.: Советская Россия, 2007. – 310 с.
56. Психология современного подростка / Под ред. Д. И. Фельдштейна. – М.: Педагогика, 2007. – 240 с.
57. Райгородский Д. Я. Психология личности: В 2 т. / Д. Я. Райгородский. – Самара, 2000. – т. 1. – С. 94-101.
58. Ранняя профилактика отклоняющегося поведения учащихся / Под ред. В. А. Татенко, Т. М. Титаренко. – К.: Радянська школа, 2009. – 128 с.
59. Рувинский Л. И. Самовоспитание личности / Л. И. Рувинский. – М.: Просвещение, 2009. – 138 с.
60. Смелкова З. С. Педагогическое общение / З. С. Смелкова. – М.: Флинта: Наука, 2009. – 232 с.
61. Фельдштейн Д. И. Психология развития личности в онтогенезе / Д. И. Фельдштейн. – М.: Педагогика, 2019. – 208 с.
62. Фридман Л. М. Психологический справочник учителя / Л. М. Фридман, И. Ю. Кулагина. – М.: Просвещение, 2011. – 288 с.
63. Фридман Л. М. Педагогический опыт глазами психолога: Книга для учителя / Л. М. Фридман. – М.: Просвещение, 2007. – 224 с.
64. Чепелева Н. В. Психологічна культура майбутнього вчителя / Н. В. Чепелева. – К.: Знання, 2009. – 32 с.
65. Шаграева О. А. Детская психология: Теоретический и практический курс / О. А. Шаграева. – М.: ВЛАДОС, 2001. – 368 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Презентація на тему: "Предмет психології. Методи. Психологія відчуття і сприймання." Режим доступу: <http://svitppt.com.ua/medicina/predmet-psiologii-metodi-psiholoziya-vidchuttya-i-spriumannya.html>

2. Презентація на тему: «Зорова сенсорна система людини» Режим доступу: http://krempeddoshk.at.ua/load/zagalna_psihologija/zorova_sensorna_sistema_ljudini_prezentacija/9-1-0-261

3. Електронна онлайн бібліотека **Варій М. Й.** Загальна психологія **Навчальний посібник / 2-ге видан., випр. і доп. - К.: «Центр учбової літератури», 2007.- 968 с.** Режим доступу: http://ualib.com.ua/b_113.html

Електронні посібники:

1. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія: [Електронний ресурс] Навч. посібник. – К.: МАУП, 2000. – 256 с. Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/159279/>

2. Скрипченко О.В Загальна психологія [Електронний ресурс] / О. В. Скрипченко. – Либідь, 2005, 465 с. Режим доступу: <http://eknigi.org/psihologija/125358-zagalna-psiologiya.html>

3. М'ясоїд П. Загальна психологія [Електронний ресурс] / П. М'ясоїд, Вища школа, 2004 Режим доступу : <http://padabum.com/d.php?id=85664>